

Ceuren ende breucken deser vrijheerlickheit Meijell van het jaer anno 1578

**aanwezig in Regionaal Historisch Centrum Limburg,
Maastricht, toegang 01.007**

bekend als Schepenbankboek Meijel nr. 4

titel **Ceuren ende breucken deser Vrijheerlijckheit Meijell
van het jaer anno 1578 (kopie)**

Verordening:

*Regels en overtredingen met boetevermelding;
voor de vrijheerlijkheid Meijel opgesteld vanaf 1578,
kopie waarschijnlijk uit 1753 met aanvullingen tot 1770*

Notitie:

In april brak jaarlijks het nieuwe seizoen aan voor het steken van turf en voor het weiden van de schapen en koeien in de gebieden buiten het dorp, op de woeste veengronden van de Peel.

Om iedere Meijelse nog eens te doordringen van de regels waaraan men zich bij turfsteken en gebruik van grond en erf te houden had, werden elk jaar op 7 april de 'Ceuren ende breucken' voorgelezen. De richterbode stond op een grote steen voor de herberg van de Schepenbank en las met luide stem. Van ver voor 1500 tot 1645 gebeurde dat voor herberg De Swaen aan de Molstraat, van 1645 tot 1753 voor herberg de Keulse Karre in de Dorpsstraat en daarna voor de kerk bij de herberg van Bartel van der Steen.

De richterbode kon rekenen op een gehoor van zowat alle Meijelsen, want na de voorlezing begon de verpachting van de turfvelen. Elk Meijels gezin had zo'n stuk turfveld nodig waar men 'voor eigen gerief' kon turfsteken. De te verpachten turfvelen waren afgemeten en afgepaald door de 'gemeensmannen', de praktische helpers van de schepenen.

De 'Ceuren' zijn verordeningen, uitgedrukt in geboden en verboden, een 'algemene plaatselijke verordening'. Daarin waren ook verplichtingen opgenomen voor werkzaamheden om aan mede-Meijelsen geen overlast te bezorgen, voor herstel van turfkuilen, voor het weren van vreemdelingen, enz.

De 'Breucken' zijn de overtredingen van de verordening met daarbij de straf of de boete, uitgedrukt in geld of verbeurdverklaring.

De negentien 'Ceuren ende Breucken' van 1578 werden voor 1753 aangevuld met zes artikelen. Het geheel werd in 1753 overge-

schreven en voor 1770 nog eens aangevuld met drie artikelen. Omdat de toegevoegde artikelen van data zijn voorzien, kan er iets van de tijd uit gelezen worden. In 1686 was de aanleiding een grote zandverstuiving (art.20), tussen 1716 en 1770 moesten duidelijk vreemdelingen geweerd worden (art.23, 24, 25, 27)

Controle op de naleving van de 'Ceuren ende breucken' geschiedde door de richterbode (ook veldschut, veldbode of schutter) en de burgemeesters (toezichthouders op de financiën).

henk willems meijel

Ceuren ende breucken deser Vrijheerlijkheit Meijell van het jaer anno 1578 (kopie)

- * Geordonneert door schepenen deser Heerlyckheit voorschreven ende de selve van jaer tot jaer onderhouden ende de selve ordonnantie wort voor gelesen aen alle de inwoonders en nabuijren, vervolgens alle jaer den sevenden april waernaer sigh een jeder sal hebben te reguleeren, ende ten selve dagen soo sullen de schepenen verkiesen en stellen twee van dese vergaederde nabuijren tot borgemeesters om alle lasten te betaelen ende schatten op te haelen ende daer benevens eenen schutter ofte veldtboode.

Deze verordening "Ceuren ende breucken" is vastgesteld door de schepenen van de heerlijkheid Meijel en zal door hen ook van jaar tot jaar nagekomen en bijgesteld worden. Jaarlijks moet deze verordening op 7 april voorgelezen worden aan alle inwoners en naburen. Iedereen is verplicht de regels in acht te nemen. Op die dag zullen de schepenen uit de bijeengekomen Meijelsen twee personen kiezen, die als -burgemeesters te boek worden gesteld. Ieder weet dan dat deze twee belastingen en boetes innen en aan de heer van Meijel gaan betalen. Daarbij stellen de schepenen nog een schutter of veldbode aan.

1. In den eersten soo en sal niemant zijn hem laeten gelieven eenige nieuwe peelen op te steecken op poene van eenen goldt gulden voor den officier.

Op de eerste plaats dient duidelijk te zijn dat niemand het in zijn hoofd mag halen zonder verlof een nieuw turfveld te gaan gebruiken, op straffe van een goud-gulden voor de officier (scholtis).

2. Soo en sol niemand geene tussen ofte bulten mogen steecken op poene van twee gulden drij str. wisselgelt.

Niemand mag verder plaggen (gras- of heidezoden) of kluiten (klompen met grof gras) steken, op straffe van twee gulden en drie stuivers wisselgeld (wisselgeld is geld om aan gangbare vreemde munten te komen, zoals in Meijel gebruikelijk, o.a. Roermonds, Luiks, Gelders of Brabants geld.)

3. Soo en sal niemant geen op- ende afgaende baenen mogen te naer steecken op poene van twee golt gulden ende de selve plaetse te vervullen met ackerlandts aerde.

Niemand mag turf steken te dicht bij op- en afgaande banen, d.w.z. de grond waarover men gaat en waarop men de gestoken turf te drogen zet, op straffe van twee goud guldens de verplichting de open gestoken plaatsen te vullen met akkergrond.

4.

Soo en sal niemant geen weertsbaene mogen doorsteecken ofte de selve met acker aerde te vullen op poene van dertigh stuijver.

Evenmin mag iemand de dwarsbanen doorsteken door er turf uit te halen of hij moet de gaten in die dwarsbanen onmiddellijk vullen met akkergrond op straffe van 30 stuivers.

5.

Soo en sal niemant den eenen (ofte) den anderen te naer op de velden setten ofte steecken op poene van eenen goldt gulden ende den selven torf te verbeuren voor den officier.

Niemand mag zijn turf te dicht bij de put van een ander steken of de turf te dicht bij die van een ander te drogen zetten, op straffe van een goud-gulden en verbeurdverklaring van die turf voor de officier.

6.

Soo sal een jeder gehouden sijn die gesteecke kuijlen eene in die ander te brengen op poene van eenen halven goldt gulden.

Iedereen is verplicht de turfputten netjes achtereen te leggen en het niet-buikbare de uit de nieuwe put in de oude put te gooien, op straffe van een halve goud-gulden.

7.

Soo en sal niemant mogen steecken eenige groes, vlaggen tot huijsen ofte hutten oock russen als die selve plaatsen te vullen met ackeraerde op poene van dertigh stuijver.

Niemand mag enige graszoden steken evenmin als plaggen voor het bouwen en afdekken van huizen of hutten en russen, of hij moet die plaatsen vullen met akkergrond, op straffe van dertig stuivers.

8.

Soo en sal niemant geen harde heijde mogen meijen sonder aenwijsinge van de schepenen op poene van drij guldens.

Niemand mag harde hei maaien zonder toewijzing door de schepenen, op straffe van drie gulden.

(Hierbij wordt bedoeld op het maaien van hei op veen waar men turf wil gaan steken of op plaatsen waar men jong gras groeikansen wil geven t.b.v. het vee.)

9.

Soo en sal niemant geen heijde meijen in de bevreijde plaatsen ende in de groese op poene van twee goldt guldens

Niemand mag hei maaien in de gevrijde (t.b.v. de heer van Meijel beschermde en vrij te houden) gebieden en in het jonge groen, op straffe ..van twee goud-guldens.

10.

Soo en sal niemant geen oude graeven in het lappen ende opmaecken te naer leggen op poene van dertigh stuijvers voor de eerste reijse ten tweede op straf den Heer.

Niemand mag sloten, kuilen of oude opgeworpen wallen bij het opknappen en afwerken zodanig leggen, dat anderen er last van ondervinden, op straffe van dertig stuivers voor de eerste keer en een boete opgelegd door de heer van Meijel bij herhaling.

11. Soo en sal hem niemant hem laeten gelieven eenige hingstpeerden op het broeck te brengen sonder deselve te spannen ende te blocken op poene van eenen goldt gulden.
- Niemand mag de vrijheid nemen hengsten in de lager gelegen gebieden of op de natte gronden te brengen zonder deze ingespannen of vastgebonden te hebben, op straffe van een goudgulden.*
12. Soo sal een jeder sijn tuijnen ende graeven maecken dat er geen gejackde verckens door en koomen op poene van vijf stuijver.
- leder moet de omheiningen rond sijn erf en de sloten zodanig maken dat er geen wroetende varkens (met halshout) door kunnen komen op straffe van vijf stuivers.*
13. Soo sal een jeder sijn waterlaten ophouden op poene van eenen goldt gulden.
- ledereen moet ervoor zorgen sijn afwateringssloten open te houden, op straffe van een goud-gulden.*
14. Soo en sal niemant in het gruen ofte bevrijde plaetsen huen met schaep op pene van (eenen) vier schellingh, noch daer in stecken noch vlaggen (wie oock niet in den Meulenraem) op peene van vier schillingen.
- Niemand mag in het groen of in de gevrijde (vrij te houden) gebieden schapen hoeden, op straffe van vier schilling, en niemand mag daar turf of plaggen steken, (ook niet in de Meulenraam) op straffe van vier schilling.*
(bevrijde plaetsen of gevrede pelen waren stukken Peel waar de inwoners voor zichzelf geen turf mochten steken, omdat de turf uit zo'n gebied voorbehouden was aan de Heer van Meijel. De turf voor de Heer moest op verzoek van de scholtis wel door de inwoners gestoken worden en vervolgens vervoerd worden naar kasteel Ghoor in Neer, woonstede van de Heer of Vrouwe van Meijel)
15. Soo en sal niemant geen keutelen raepen in de bevrijde plaetsen op pene van seven stuijvers.
- Niemand mag keutels (mest) verzamelen in de gevrijde plaetsen, op straffe van zeven stuivers. (een Meijelse keuterboer had zeer weinig eigen grond)*
16. Soo en sal niemant in bevrijdt sant drijven ofte heuden met schaepen op pene van seven stuijvers.
- Niemand mag schapen op gevrijde onbebouwde velden drijven of deze daar hoeden, op straffe van zeven stuivers.*
17. Soo en sal niemant in geen anders heggen snijden ofte struepen op pene van een en dertigh stuijvers.
- Niemand mag in de heggen (hagen) van een ander snijden of er takken uitsnijden, op straffe van eenendertig stuivers.*
18. Soo en sal niemant over een andersmans erven eenige nieuwe paden ofte wegen maecken op pene van een en dertigh stuijvers.
- Niemand mag over de gronden van een ander nieuwe paden of wegen maken, op straffe van eenendertig stuivers.*

19.

(Soo en sal niemant geen beesten in den Meulen Raem ofte aen den Mortel drijven sonder de selve te heuden op pene van dobbel schot.)

(Niemand mag dieren -koeien- in de Meulenraem of aan de Mortel drijven zonder deze te hoeden, op straffe van dubbel schot.)

(Het vee dat daar ongehoed in beslag genomen wordt, kan men slechts tegen dubbele boete terugkrijgen.)

20.

(Op huijden den 21 augti 1686 is bij de sambtlicke schepenen en geswooren ten overstaen van den officier geordonneert en gearresteert tot verhuijding van wider sande bestorting en schade dat nijmandt op het bevriede sandt bij ons afgeteeckent sal hebben met beesten of schaepen te drijven te huijen, smelen ofte heij te majjen of steecken op een pene van een halve goldt gulden voor den Heere en eenen schellingh voor de beschutter. And.Beltjens qqua.)

(Heden, 21 augustus 1686, is door alle schepenen en gezworenen voor de scholtis verordend en vastgelegd, dat niemand in het gevrijde zandgebied dat door ons in kaart is gebracht, koeien of schapen mag drijven of hoeden, smelen of hei mag maaien, of turf mag steken, om te voorkomen dat er door een nieuwe zandverstuijing weer schade wordt toegebracht aan de akkers, op straffe van een halve goudgulden voor de heer van Meijel en een schilling voor de schutter. Andreas Beltjens q.q., scholtis)

21.

Item en sal niemant der inwoonderen deser vrijheerlyckheijdt, eenige wooninghen mogen verhuijren aen vremdelinghen sonder dat vanwege deselve gestelt sal sijn behoorlijcke borghe van drij hondert guldens, ende gebleken van permissie der overrigheijdt gelijk sulx van oudts gewoone-lijck is geweest op pene van vyf goldt guldens voor Heere ende van nulliteijt der gedaene verhuyringe, en voorders dat den verhuyrder voor alles als borghe sal sijn responsabel.

Niemand van de inwoners van deze vrijheerlijkheid mag een woning aan vreemdelingen verhuren zonder dat door dezen een behoorlijke borgsom van driehonderd gulden is gestort en zonder dat er toestemming is gegeven door de bestuurders, zoals van ouds de gewoonte is. Bij overtreding is de boete: vijf goud-guldens voor de heer, vernietiging van de huurovereenkomst en betaling van alle andere kosten, waarvoor de verhuurder borg zal gesteld worden.

22.

Item en sal niemant der inwoonderen deser vrijheerlijkheijdt, welke alhier niet en is gepossioneert, ende niet en contribueert in die gemeijne lasten, eenigen turf op den peel steecken, ofte laeten steecken, sonder consent van officier, ende van den Heere, ende sonder dat hij alvorens met die geswoorens ofte regeerders sal geaccordeert hebben over het gheen hij deswegen geven sal tot profijt der gemeijnte op pene van drij goldtguldens voor jeder karre te verbeuren met confiscatie van turf.

Sullende in de selve pene van drij goldt guldens vervallen denghenen soo voor die voorss. niet gepossioneerde persoonen ofte voor ghenen welke die permissie van officier niet en heeft, gesteecken sal hebben alles tot profijt van Heere.

Aldus dese respe ordtien vernieuwt ende gepubliceert ten bij wesen der schepenen ende de gemeijnte den 7 april 1696.

A.van Hillen, scholtis.

Evenmin mag iemand, die in deze vrijheerlijkheid Meijel woont, maar er geen bezittingen heeft of niet bijdraagt in de algemene lasten, enige turf steken in de peel, of er turf laten steken, zonder toestemming van de scholtis en van de heer, en zon-

der dat hij tevoren met de gezworenen of bestuurders tot overstemming is gekomen over het bedrag dat hij voor dat steken aan de bestuurders zal betalen ten nutte van de vrijheerlijkheid Meijel.

Dit op straffe van drie goud-guldens als boete voor iedere kar turf en met inbeslagname van de turf.

Binnen die strafbepaling van drie goud-guldens komen ook te vallen die personen, die turf steken voor mensen die geen bezittingen in Meijel hebben of voor mensen die geen toestemming hebben van de scholtis; deze boetes worden alle aan de heer doorbetaald.

Met dit artikel wordt deze verordening vernieuwd en aan de inwoners bekend gemaakt in aanwezigheid van de schepenen en de hele gemeenschap op 7 april 1696.

Adam Francis van Hillen, scholtis.

23.

Item en sal niemand engageren eenighe uytheymse dienstbooden tensij dat sullen hebben gestelt voor goedt comportedement suffisante cautie van eene somme van (drij) 300 # guldens faute dijer dat haere meesters daer voor sullen wesen responsabel, aldus geordonneert tot Meijell den 21 april 1716. # segge drij hondert guldens. C.R. Bellevaux scholtis.

Niemand heeft het recht meiden of knechten van buiten Meijel in dienst te nemen, behalve als die naast een behoorlijke ontlastbrief een waarborgsom van 300 gulden overhandigd hebben. Als dat bedrag niet betaald is, blijft degene die de knecht of meid in dienst neemt, volledig voor deze persoon verantwoordelijk. Zo is besloten te Meijel op 21 april 1716. Carolus de Bellevaux, scholtis.

24.

Item is ten overstaen van den Heer Scholtis J.A. Lemmens samptelijcke schepenen ende regeerders geordonneert ende vastgesteld dat alle vremdelingen de welcke hun alhier zijn ophoudende oft int toekomende sullen willen ophouden sullen hebben te stellen cautie voor hondert ducatonen, verbiedende aen alle inwoonders eenige vremden ofte uytlantsen op te houden sonder dat de voorss. cautie gepresteert is op pene van drij ducatonen.

Als oock dat alle vremdelingen de welcken alhier ingetrout sijn ofte in toekomende introuwen sullen sonder alhier in geerfft te sijn hun sullen hebben te voorsien van behoorlijke onlastbrieff dat op een gelijcke peene van drie goudt guldens.

Aldus geordonneert en vastgesteld op heden den 23 8bre 1736. Lemmens, scholtis, Wilm Jan Aerdt's schepen, Jan Peters schepen.

Eveneens is ten overstaan van heer scholtis J.A.Lemmens, alle schepenen en bestuurders verordend en vastgesteld, dat alle vreemdelingen die zich in Meijel ophouden of die zich in de toekomst in Meijel zullen ophouden, een borgsom moeten betalen van honderd ducatonen, waarbij tevens aan alle inwoners van Meijel verboden wordt vreemdelingen of buitenlanders in huis te nemen, zonder dat de genoemde borgsom is betaald, op straffe van drie ducatonen.

Bovendien is het aan al degenen die door hun huwelijk met een Meijelse hier kwamen wonen of die in de toekomst in Meijel zullen introuwen, en die hier geen eigen grond hebben, verboden hier te wonen, als zij niet in het bezit zijn van een behoorlijke ontlastbrief (bewijs van goed gedrag en verklaring uit gemeente van herkomst om ingeval van armoede de kosten te dragen), op straffe van drie goudguldens.

Aldus besloten en vastgesteld op 23 oktober 1736. Johan Adam scholtis, Willem Jan Aerdt's schepen, Jan Peters schepen.

25.

Op heden den 1 april 1753 is door den heere Chr .Frische scholtis en saementlijcke schepenen en regeerders geresolveert en vastgesteld dat geen vremde karren buyten de graeven sullen moegen turff oplaeden op pene van een goudt gulden voor ijder karre te verbeuren van den geen die de selve sal laeten laaden. Frische scholtis

Heden, 1 april 1753, is door heer scholtis Chr .Frische en alle schepenen en bestuurders besloten en vastgelegd, dat het verboden is vreemde karren buiten het aangewezen turfveld te beloden met turf, op straffe van een goud-gulden die door de persoon die de kar liet laden betaald moet worden voor elke beladen kar. Christiaan Cornelis Frische, scholtis.

26.

Op heden den 20 april 1762 is door den heere scholtis J.J. Frische ende den president en samentlijkce schepenen en regeerders der vrijheerlijkheit Meijell geresolveert ende vastgesteld, dat in't toe comende soo wanneer jmandt door de geswoorens een torffvelt sal worden geassigneert, dat deselve sullen gehouden sijn, aen dito ge geswoorens te betaelen eenen schill. voor jder velt, faute dijer, dat aen deselve geen sal worden geassigneert of aangewesen. J.J.Frische scholtis.

Heden, 20 april 1762, is door heer scholtis J.J.Frische, de president van de schepenbank en alle schepenen en bestuurders van de vrijheerlijkheit Meijel besloten en vastgelegd, dat iedereen, aan wie in de toekomst door de gezworenen een turfveld zal worden toegekend, verplicht is aan die gezworenen te betalen een schilling voor elk veld; als die schilling niet betaald wordt, zal er ook geen turfveld worden toegekend, aangewezen of afgemeten. Jan Jacob Frische, scholtis.

27.

Op heeden den 24 aprilis 1770 is door de Heere Scholtis J.J. Frische voorts president, saementlijkce schepenen ende Regeerders deser Vrijheerlijkheit Meijel geresolveert ende vast besloeten, dat niemandt bevoegt sal wesen eenigen turff alhier in den Peel te steecken, ten zije dat denselven alhier binnen deze Heerlijkheit hujs is houdende en bij soo verre ijmandt tegens dese onse genoomene resolutie soude coomen te handelen, soo sal den selven verbeuren eenen ducaton ten profijte van den officier, ende daerenboven oock den gestoecken turff aldus geresolveert ende gestatueert dato quo supra. J.J. Frische scholtis.

Heden, 24 april 1770, is door heer scholtis J.J. Frische, samen met de president en alle schepenen en bestuurders van de vrijheerlijkheit Meijel besloten en vastgelegd, dat niemand in de Peel alhier turf mag steken als hij niet in Meijel woont. Als iemand tegen deze verordening van ons handelt met een overtreding zal die persoon een boete van een ducaton moeten betalen aan de scholtis, en bovendien zal de gestoken turf in beslag genomen worden, dus besloten op 24 april 1770. Jan Jacob Frische, scholtis.

28.

Eodem dato quo supra et ante is noch geresolveert, bij soo verre eenen los liberen persoon bij sijnen broeder suster aenverwanten oft andersints was woonende, ende turff quaeme te steecken dat alsdan de voorss. personen alwaer den los liberen bij is woonende op hun gemoet sullen hebben te verclaeren dat den turff, door denselven gesteecken, voor hun is oft voor den los liberen persoon faute dijer dat deselve verbeuren deselve straffe hiervoor aengehaelt en op heeden den 24 april 1770 gestatueert. J.J.Frische.

Op dezelfde datum als hiervoor is ook nog een besluit genomen over het turfsteken door een alleenstaande die inwoont bij een broer, zus, familielid of iemand anders. De persoon bij wie die alleenstaande inwoont, moet met de hand op het hart verklaren, dat de turf die door de alleenstaande is gestoken, voor die persoon zelf is of voor degene bij wie hij inwoont . Als dat niet gebeurt, wordt dezelfde straf opgelegd als hiervoor is genoemd: een ducaton en inbeslagname van de turf. Besloten op 24 april 1770. Jan Jacob Frische.